היו בודקין פרק חמישי סנהדרין מ.

היו בודקין אותן. לאסידרא דמתניתין דסליק מיניה קאי אחר שאימו עליהן[ו] היו בודקין אותן: **בשבע חקירות.** נגמרא יליף להו מקראי: **באיזה שבוע.** של יובל: **באיזה שנה.** של שבוע: **בכמה בחודש.** בעשרים או בעשרים וחמשה: **באיזה יום.** של שבת. אע"פ שאמרו בכך וכך בחודש אעפ"כ שואלין להן באיזה יום בשבת היה לפי שכל השבע הללו באות להגיאן לידי הזמה ושמא יש עדים להזימן ואין מעלין על לבן חשבון של חודש אם היו אלו עמהן אותו היום נמקום אחר וכששואלין אותן באיזה יום והם אומרים ביום פלוני מזכיר עדי הזמה להזימם: **באיזו שעה.** של יום שמא אין עדים להזימן לכל היום ויש עדים להזימן לאותה שעה: **באיזה מקום.** זוז היא המועלת להביא את כל החקירות להזמה דבלאו הכי לא מתזמי: **רבי יוסי אומר כו'.** טעמייה קאמר בברייתא בגמרא [ע"כ]: **מכירים אפס אותו.** את הברוג שמא נכרי הוא. ווז אינה מן החקירות של הזמה אלא (ז) כל אחר בדיקות אינו אלא להכחיש שמא לא יאמר כדברי אחיו ותבטל עדותם והוא והם פטורין אבל מן החקירות של הזמה אי אתה מוצא יותר משבעה כדאמרי' בגמ' [שם]: **דעובד ע"ז.** אם מעידין בך שואלין את מי עבד פעור או מרקולים: **ובמה עבד.** למרקולים בשמיטה או בהשתחואה: **בעוקלי אזנים.** שהיו מעידים עליו שהרגו תחת אזנה וכדאי בן זכאי אזנה זו עוקלא גסין או דקין. עוקל זנב הפרי מקום מיצוהו לאילן: **חקירות אמר אחד איני יודע עדותן בטלה.** דשבע חקירות מקראי נפקי לן ובעינן בכולהו שתהא יכול להזימן דהזמה כתיבא בהו וכיון דאמר איני יודע אי אתה יכול להזימו באותה חקירה וכיון דאי אפשר לקיים בה מצות הזמה באותו העד בטלה כל העדות ואפילו הן מאה דאין עדים נעשין זוממין עד שיחזומו כולן כדאמרינן במס' מכות (דף ה:) מניין שאפילו הן מאה תלמוד לומר עדים[ה]: **בדיקות.** אפילו אמרו כולם אין אנו יודעין מצות הזמה ראויה להתקיים בהן דאין הזמה תלויה אלא בחקירות לומר עמנו הייתם באותה שעה במקום אחר. כל עדותן בטלה שבגמרא הוא והן פטורין: **שזה יודע בביאורו של חודש.** זה שאמר בשנים יודע שהחדש שעבר מלא היה ויום ראשון של חדש שהוא יום (של) שלשים מחדש שעבר היה: **אחד אומר בשני שעות כו'.** הלאי טעי אינים: **נמצאו דבריהם מכוונים.** ומעתה לריכין ליאמר ואיתן בדבר: **פותחין בזכות.** אי לא קטלת לא תדחול כדאמרן בפירקא דלעיל (דף לב:): **אמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות משתקין אותו.** וכ"ש אם היה בא ללמד עליו חובה. וטעמא אמר בפירקא דלעיל (דף לב:): דעד אחד לא יענה בנפש בין לזכות בין לחובה משום דמיחזי כטוגע בעדות: **אמר אחד מן הסנהדרין.** היושבים לפני הדיינים יש לי ללמד עליו חובה משתקין אותו כדאמרן לעיל (דף לד.) דעד אחד לא יענה בנפש למות [כמדבר לה] למות הוא דאינו עונה הא לזכות עונה: **מעבירין אותו למחר.** מעבירין את הדין עד למחר משום הלגת דין כדאמרינן בפירקא דלעיל (שם): **היו מזדווגין.** ביום ראשון לאחר שהעבירוהו לדון[ו] ממקום הישיבה היו מזדווגין בבתיהן או בשוק ונושאין ונותנין בדבר: **כל הנילה.** אים אים לעצמו: **המזכה.** אתמול אומר אני הוא המזכה אתמול ועדיין מזכה אני על כרחו שאינו יכול לחזור בו והמחייב אומר אם לא מצאו הלילה זכות אני המחייב ומחייב אני במקומי: **המלמד.** אתמול חובה אם מצא לו הלילה זכות מלמד זכות אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור בו': **שנים עשר מחייבין ואחד עשר מזכין.** והטייתך ע"פ אחד לרעה ליתא הלכך יוסיפו הדיינין. אפילו עשרים ושנים מזכין או מחייבין ואחד אומר אינו יודע יוסיפו הדיינין דהאי דאמר אינו יודע כמאן דליתיה דמי ואין דנין דיני נפשות לא לזכות ולא לחובה בפחות מעשרים ושלשה: **שנים שנים.** אם נתחלקו השנים שהוסיפו זה לכאן וזה לכאן דאכתי ליכא הטייה לא לטובה ע"פ אחד ולא לרעה ע"פ שנים צריך להוסיף עוד שנים וכן עד שנעשים ואחד: **עד שיראה אחד מן המחייבין אם דברי המזכין.** דאיכא הטייה לטובה ע"פ עדא אחד וה"ה אם יראה אחד מן המזכין את דברי המחייבין דהוו להו שלשים ושבעה מחייבין ואיכא הטייה לרעה ע"פ שלשה. ובשעת גמר דין הא אוקימנא דאף המלמד זכות יכול לחזור וללמד חובה והא דתנן הכי משום ליישנא מעליא דאזכות קא מהדר והכי תנינא בפירקא דלעיל (דף לד.): **גמ' מנא הני מילי.** דבעדותן שבע חקירות: **ודרשא ותקרא.** משמע יפה יפה (יפה) ושאלת לא משמע תקירה אלא עד דכתב היטב בהדיה הא תלתא ובעיר הנדחת כתיבי [דברים יג] וכיחיד העובד ע"ז כתיב [שם יח] ודלשת היטב הא תרי דאילו ודלשת כלא היטב משמע דרישה מעליא ובעדים זוממין כתיב ודרשו השופטים היטב והנה עד שקר העד [שם יט] מזהירך הכתוב לדרוש היטב את עדים האחרונים המזימין את הראשונים הרי שבע חקירות: ואימא

היו בודקין אותן [ו]בשבע חקירות באיזו שבוע באיזו שנה באיזו חודש בכמה בחדש באיזה יום באיזה שעה באיזה מקום ר' יוסי אומר באיזה יום באיזה שעה באיזה מקום [2]מכירין אתם אותו התרתם בו [3]העובד ע"ז את מי עבד ובמה עבד [4]כל המרבה בבדיקות הרי זה משובח [5][6]מעשה ובדק בן זכאי בעוקצי תאנים [7]מה בין חקירות לבדיקות חקירות אחד אומר איני יודע עדותן בטלה בדיקות אחד אומר איני יודע ואפילו שנים אומרים אין אנו יודעין עדותן קיימת [8]אחד חקירות ואחד בדיקות בזמן שמכחישין זה את זה עדותן בטלה [9][10]אחד אומר בשנים בחדש ואחד אומר בשלשה בחדש עדותן קיימת [11]שזה יודע בביאורו של חדש וזה אינו יודע בביאורו של חדש [12][13]זה אומר בשלשה ואחד אומר בחמשה עדותן בטלה [14]אחד אומר בשתי שעות ואחד אומר בשלש שעות עדותן קיימת [15]אחד אומר בשלש ואחד אומר בחמש עדותן בטלה רבי יהודה אומר קיימת אחד אומר בחמש ואחד אומר בשבע עדותן בטלה שבחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב [16]ואח"כ מכניסין את השני ובודקין אותו אם נמצאו דבריהם מכוונים פותחין בזכות [17]אמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות או [18]אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו חובה משתקין אותו אמר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות מעלין אותו ומושיבין אותו ביניהם ולא היה יורד משם כל היום כולו אם יש ממש בדבריו שומעין לו [19]ואפילו הוא אומר יש לי ללמד על עצמי זכות שומעין לו ובלבד שיש ממש בדבריו [20]ואם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו מעבירין [21]אותו למחר ומזדווגין זוגות זוגות היו ממעטין ממאכל ולא היו שותין יין כל היום ונושאין ונותנין כל הלילה [22]ולמחרת משכימין ובאין לב"ד המזכה אומר אני מזכה ומזכה אני במקומי והמחייב אומר אני מחייב ומחייב אני במקומי [23]המלמד חובה מלמד זכות אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה [24]טעו בדבר שני סופרי הדיינין מזכירין אותו אם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו עומדים למנין [25]שנים עשר מזכין ואחד עשר מחייבין זכאי שנים עשר מחייבין ואחד עשר מזכין ואפילו אחד עשר מזכין ואחד עשר מחייבין ואחד אומר איני יודע ואפילו עשרים ושנים מזכין או מחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו הדיינין וכמה מוסיפין שנים שנים עד שבעים ואחד שלשים וששה מזכין ושלשים וחמשה מחייבין זכאי שלשים וששה מחייבין ושלשים וחמשה מזכין [26]דנין אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מן המחייבין דברי המזכין:

גמ' מנא הני מילי אמר רב יהודה דאמר קרא [1]ודרשת וחקרת ושאלת היטב ואומר [2]והוגד לך ושמעת ודרשת היטב ואומר [3]ודרשו השופטים היטב ואימא **שבחמש** חמה במזרח. כפ"ק דפסחים (דף יב:) פריך כו' נמי ניכול ומשני שית יומא כי קרנתא קאי וקשה כיון שאין היכר בין ו' לז' לאמיי דאמר התם לר' יהודה אדם טועה אלי שעה ומשהו ותנינן טעות בשניהם א"כ ל' אומר בה' וא' אומר בז' אמאי עדותן בטילה נימא האי דקאמר ה' סוף ה' והאי דקאמר ז' תחלת ז' ומעשה כי הוה בפלגא דשית והאי טעה פלגא שעתא קמיה והאי טעי פלגא לאחוריה וי"ל דהא דקאמר דשית יומא כי קרנתא קאי דטעו בין תחלת ו' לז' היינו דוקא לענין ממן דלכל מסור אכל עדות מסוריה לזריזין:

שכן חקירות אחד אומר איני יודע עדותן בטילה בדיקות אחד אומר איני יודע ואפילו שנים אומרים אין אנו יודעין עדותן קיימת [8]אחד חקירות ואחד בדיקות בזמן שמכחישין זה את זה עדותן בטילה [9][10]אחד אומר בשנים בחדש ואחד אומר בשלשה בחדש עדותן קיימת [11]שזה יודע בביאורו של חדש וזה אינו יודע בביאורו של חדש [12][13]זה אומר בשלשה ואחד אומר בחמשה עדותן בטילה [14]אחד אומר בשתי שעות ואחד אומר בשלש שעות עדותן קיימת [15]אחד אומר בשלש ואחד אומר בחמש עדותן בטילה רבי יהודה אומר קיימת אחד אומר בחמש ואחד אומר בשבע עדותן בטילה שבחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב [16]ואח"כ מכניסין את השני ובודקין אותו אם נמצאו דבריהם מכוונים פותחין בזכות [17]אמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות או [18]אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו חובה משתקין אותו אמר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות מעלין אותו ומושיבין אותו ביניהם ולא היה יורד משם כל היום כולו אם יש ממש בדבריו שומעין לו [19]ואפילו הוא אומר יש לי ללמד על עצמי זכות שומעין לו ובלבד שיש ממש בדבריו [20]ואם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו מעבירין [21]אותו למחר ומזדווגין זוגות זוגות היו ממעטין ממאכל ולא היו שותין יין כל היום ונושאין ונותנין כל הלילה [22]ולמחרת משכימין ובאין לב"ד המזכה אומר אני מזכה ומזכה אני במקומי והמחייב אומר אני מחייב ומחייב אני במקומי [23]המלמד חובה מלמד זכות אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה [24]טעו בדבר שני סופרי הדיינין מזכירין אותו אם מצאו לו זכות פטרוהו ואם לאו עומדים למנין [25]שנים עשר מזכין ואחד עשר מחייבין זכאי שנים עשר מחייבין ואחד עשר מזכין ואפילו אחד עשר מזכין ואחד עשר מחייבין ואחד אומר איני יודע ואפילו עשרים ושנים מזכין או מחייבין ואחד אומר איני יודע יוסיפו הדיינין וכמה מוסיפין שנים שנים עד שבעים ואחד שלשים וששה מזכין ושלשים וחמשה מחייבין זכאי שלשים וששה מחייבין ושלשים וחמשה מזכין [26]דנין אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מן המחייבין דברי המזכין:

גמ' מנא הני מילי אמר רב יהודה דאמר קרא [1]ודרשת וחקרת ושאלת היטב ואומר [2]והוגד לך ושמעת ודרשת היטב ואומר [3]ודרשו השופטים היטב ואימא

מסורת הש"ס

(ו) פסחים יב., ב) לעיל ט: לקמן מח. פס., ג) סנהדרין יב., ד) סנהדרין לא: [לקמן סט.], ה) סנהדרין לא: [לקמן מה: ד"ה שהם], ו) כ"מ שם], [2] [נר' מ"ש תוס' לקמן מח: ד"ה אחד], ז) [עי' מ"ש תוס' שם], ח) [נר' סדר המשנה דינין], ט) לעיל לד., כ) ג"ז שם, ל) [לעיל לז.], מ) [דברים יח], נ) [כפ"ש: לדין], ס) [נ' דיעה עד מיתה בכ יכו ליתא בגמ"י],

הגהות הב"ח

(פ) רש"י ד"ה מכירין וכו' אלא בכל אחר בדיקות שאינן אלא:

מוסף רש"י

היו בודקין אותן. לענין נפשות (פסחים יב.), באיזו שבוע. שמיטה, באיזו שמיטה של יובל שיש בו שבע שמיטות (שם), באיזו שנה. של שמיטה (שם), באיזה חודש. כשנה (שם), בכמה בחודש. בכמה ימים בחודש (שם), באיזה יום. בשבת, בחמד בשבת לו בשני בשבת לו בשלישי בשבת לו אחר מן האחרים (שם), בעוקצי תאנים. שאמרו הפנים מתח תאנה נעשה מעשה, אמר לי תאנה זו עוקליה דקין לו עוקליה גסין, שוקלין אזנות תאנים, כמו (סוכה לד:) ויטל שוקלו (לעיל ס:), מה בין חקירות לבדיקות. בין חקירות הבן שבע קמיתא לבדיקות לאחרייתא (פסחים יב.), חקירות אחד אומר איני יודע. בחתם מהן ואפילו בשעות (נ"ל בשם), אומר איני יודע (שם), אחד אומר בשנים בחודש. הכא זה את הנפש, ואחד אומר בשלשה בחודש עדותן קיימת. וכ"ל היו בודקין אותן בשבע חקירות, וכיון דאיכוון לומר בשלשי לו בראשון, וכשבדקום איזה יום בחודש, אמר זה בשני וזה אמר בשלישי, שיהן על יום אחד הבירו, אלא שזה יודע בביאורו של חודש. שהודש שעבר מלא והוקבע ר"ח ביום שלשים ואחד, וזה אומר בשנים בחודש ידע בו, וזה אומר שלשה בחודש ביום שלשים, והוא לו ריח מוזען בכך אע"פ שמלאין לפי לחלק את עדותן כדי שתבטל, לגיל את הנפש, אין בדיני כח לחלקו (שם), זה אומר בשלשה, ואחד אומר בחמשה עדותן בטלה. דבהא ליכא למטעי, וקרא כתיב ודרשת וחקרת והנה אמת נכון, שהבא עדותן מכוונת, ולא לא לא קטלינן והוא והן פטורים, דאין עדים נהרגים אלא על ידי הזמה (שם), אחד אומר בשתי שעות כו'. דטועה אדם בכך (שם). ואחד אומר בשבע עדותן בטלה. אפילו לרי יהודה, שבחמש חמה במזרח. כמזרחו של רקיע, דיכל להבין על ידי אלה, כשנתן ידי מגבר המזרח הוה אלא לגד מערב, ובשבע חמה במערב, והלא לגד מזרח (שם). דנין אלו כנגד אלו. היכא דמחלקו כדין, שלשים ושנה מחייבין ושנים ומשנה מזכין, וקי"ל (לעיל כ.) אין מעבר לחובה על פי אחד, דנין כדאיתיהן אלו כנגד אלו עד שיחזור בו אחד מן המחייבין, דהוו להו מזכין דוחה (לעיל לד.).

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ח מהלי' עדות הלי' ד סמג עשין קט:
ב ב מיי' פי"ב מהלי' סנהדרין הלי' ח:
ג ג מיי' פ"ח מהלי' עדות הלי' ד:
ד ד ה מיי' שם הלי' ו:
ה ו מיי' שם פי"ב הלי"ח:
ו ז מיי' שם הלי' כ ג וסמג שם טור שו"ע ח"מ סי' ל סעיף כ:
ז ח מיי' שם הלי' ד טור ש"ע שם סע"ז:
ח ט י מיי' שם הלי' ה:
ט כ מיי' פי"ב מהלי' סנהדרין הלי' ג:
י ל מיי' פ"ח שם הל"מ ופ"ב מהלי' עדות הל"מ:
יא מ נ מיי' פי"ב מהלי' סנהדרין הלכה ח:
יב ס מיי' שם פי"ב הלי' ג:
יג ע מיי' שם פי"ב הלי' ב:
יד פ מיי' שם פי"ב הלי' ג:
טו צ מיי' פ"ט מהלי' סנהדרין הלי' ב:

תורה אור השלם

1. וְדָרַשְׁתָּ וְחָקַרְתָּ וְשָׁאַלְתָּ הֵיטֵב וְהִנֵּה אֱמֶת נָכוֹן הַדָּבָר נַעֲשְׂתָה הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת בְּקִרְבֶּךָ: דברים יג טו
2. וְהֻגַּד לְךָ וְשָׁמַעְתָּ וְדָרַשְׁתָּ הֵיטֵב וְהִנֵּה אֱמֶת נָכוֹן הַדָּבָר נַעֲשְׂתָה הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל: דברים יז ד
3. וְדָרְשׁוּ הַשֹּׁפְטִים הֵיטֵב וְהִנֵּה עֵד שֶׁקֶר הָעֵד שֶׁקֶר עָנָה בְּאָחִיו: דברים יט יח

רבינו חננאל

מ"ח היו בודקין אותו בשבע חקירות באיזה שבוע כו' מנא הני מילי ואמרינן כדכתיב בעיר הנדחת ודרשת וחקרת ושאלת היטב ובעובדי ע"ז כתיב והוגד לך ושמעת ודרשת היטב ובעדים זוממין כתיב ודרשו השופטים היטב הרי שבע חקירות ואימא בעובד ע"ז שלש ובעיר הנדחת שלש ובערים זוממין אחת כמו החשבון שכתב בכל

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com